

Rapport 1950

**Preliminär redogörelse för undersökningen av hög 2 på
gravfältet på Högom 3:111, Selånger socken, Medelpad.**

Fornlämning, Raä 1

Fastighet, Högom 3:111

Socken, Selånger

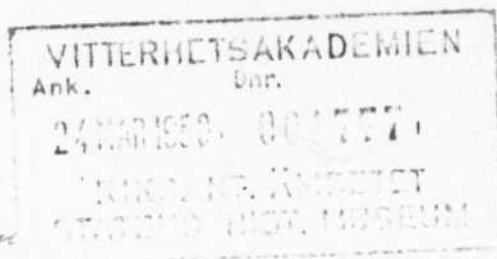
Kommun, Sundsvall

Landskap, Medelpad

M
LÄNSMUSEET
VÄSTERNORRLAND

Kulturmiljöavdelningen
Sverker Jansson & Dagmar Selling

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 7/6 1957
BESLUT: Till rådman
H. V. Lundström

A.T.A.

Till Riksantikvarieämbetet.

Selånger sn
Högom 3^{lll}
Medelpad
Selånger sn
Högom 3^{lll}

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 4/4 1957
BESLUT: Till rådman
Simp.

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 3/11 1957
BESLUT: Till A.T.A.

Undertecknade få härmed överlämna följande preliminär redogörelse för undersökningen av hög 2 på gravfältet på Högom 3^{lll}, Selånger socken, Medelpad. Arbetet påbörjades den 20 juli 1949 och avslutades för säsongen den 19 september. Undersökningen kommer att återupptagas och slutföras under sommaren 1950.

Före undersökningen fotograferades och kartlades högen. Över och omkring densamma markerades med träpluggar ett rutnät, 40 x 40 m med 5 x 5 m:s rutor, inmätt med teodolit. Detta arbete samt den ovannämnda kartläggningen utfördes genom stadsingenjörskontoret i Sundsvall. Därefter vidtog röjning av högen allteftersom grävningen fortskred. Högen var vid undersökningens början helt övervuxen med brunört, rölleka, hundkäx, fibblor m.m., varjämte ett 10-tal björkar förekommo på NV och V slutningarna. Dessutom måste åtskilliga gamla björkstubbar med diam. upp till 30 - 40 cm brytas bort.

Vid undersökningens början gällde det först att konstatera, hur omfattande de skador voro, som högen erhållit genom tidigare grävningar och genom uppförande av lo-

gen vid högens NÖ sida. Av denna anledning frilades den gamla raskanten i Ö, varefter ett schakt fördes fram genom högens mittparti i riktning NÖ-SV. Schaktet gjordes från början 1,5 m brett, men måste med tilltagande djup vidgas med 1 m på vardera sidan till 3,5 m. För att undvika ras var det nödvändigt att stämpla schaktväggarna allteftersom arbetet fortskred. På ömse sidor om huvudschaktet lades till en början två mindre, meterbredda schakt vinkelrätt över högens NÖ del. Ytterligare schakt upptogs längre mot SV i samband med djupgrävningen av huvudschaktet och sedan röset (jfr nedan) började skönjas.

Det visade sig snart, att endast en mindre del av högens fot hade berörts vid uppförandet av logen. Vid planerandet av krönet för en hästvandring hade däremot en utfyllnad gjorts i riktning mot logen och en oregelbunden mur anlagts i rasbranten. Högens krön hade därvid kommit att förskjutas i NÖ riktning i förhållande till sitt ursprungliga centrum. Vidare kunde man konstatera, att vid en tidigare utgrävning av högen, som antages ha utförts av häradshövding Eric Teet på 1680-talet, hade ett schakt från SSV förts in mot högens centrum till ett djup av ca 2,5 m. I samband med detta anträffades enstaka föremål av obestämbar ålder; jfr fyndförteckningen nedan. Sedan detta schakt rasat igen hade man använt den därvid uppkomna svackan som sop- och avfallsgrop. I gropens NÖ del påträffades rester av relativt välbevarat, kluvet rundvirke, som på vissa partier var kolnat i ytan. Det var lagt horisontellt och bildade en vägg av ungefär 1 m höjd i NÖ delen av högens centrala parti. Det förefaller mest sannolikt, att detta varit resterna av en stämpling

i sopgropen av relativt sent datum. Bland de föremål som anträffades i denna grop märkas en stor mängd takplåt, spisarör, förrostade grepar, grimmor, plåtkärl, knivar, en skridsko sannolikt från 1800-talets slut samt en del andra föremål, som tyda på sen tid. Dessa föremål tillvaratogs icke.

Själva högen var i sin helhet uppbyggd av fin mjälsand utan inblandning av stenar. Endast inom det område, där den förmodade Teetska grävningen gått fram, förekommo enstaka större stenar på varierande djup. I skärningarna kunde iakttagas skikt av en grövre, gråaktig sand, som i viss utsträckning även innehöll klumpar av lera. Dessa skikt visade i de flesta fall en mer eller mindre brant lutning från högens mittparti ut mot periferien. På större djup i högen iakttogos mörkfärgade, avbrutna skikt av ungefär ett spadblads bredd, tydligen efter torvor, som använts vid högens uppbyggnad.

På ett djup av ca 3 m under högens högsta krön påträffades ett flackt röse, ca 19 m i diam. och i centrum 1,5 m högt, som i sin helhet frilades. Exakt i dess mittpunkt befinner sig en rest sten, som når 0,6 m över rösets yta. På ömse sidor om stenen synas två svackor. Den större av dessa, belägen i NNW, är oval och har en storlek av 2 x 1,5 m. Omedelbart intill och NÖ om de båda svackorna har man tydligen vid den tidigare nämnda utgrävningen (den Teetska grävningen?) trängt ett stycke ned i röset. Här anträffades en trång grop, diam. 1,25 m, som bl.a. innehöll tegelfragment ända ned i botten. Teglen äro handslagna och av s.k. klosterformat. Över rösets norra hälft förekommo brandfläckar, vilka delvis bildade större sammanhängande skikt. De innehöllo ett

mindre antal huvudsakligen obrända djurben, bl.a. fragment av höger överkäke av nötkreatur samt fiskben. De enda föremål, som anträffades i omedelbar kontakt med röset är en avbruten järnkniv samt ett kvartsitbryne, funna på något avstånd från varandra mellan de stora stenarna i rösets norra kant.

I den kvarstående delen av högfoten synas på relativt jämna avstånd ett antal rullstensblock, av vilka hittills endast ett, beläget i det ursprungliga huvudschaktets SV del, är helt frilagt. Möjligen höra de samman med gravkonstruktionen och ha bildat en krets utanför röset.

Vid arbetets avslutande för säsongen var röset, som nämnt, helt frampreparerat och till större delen ritat i plan i skala 1:25. Under avschaktningens gång ritades ett stort antal sektioner, av vilka dock icke alla kunde föras ned till rösets nivå. Sandens benägenhet att rasa försvårade nämligen såväl grävningssom ritningsarbetet i betydande utsträckning. Ett stort antal fotografier togs under arbetets gång.

Då det var otänkbart att hinna slutföra undersökningen under grävningssäsongen beslöts att uppskjuta öppnandet av röset till sommaren 1950. Röset täcktes därför med flera lager tomma cementsäckar på underlag av glesst lagda bräder. Över cementsäckarna lades ett spjälstaket, s.k. snöskydd, som låstes med träribbor och bräder. Schaktväggarna runt om röset skyddades med en gles brädfodring och på den ringformigt kvarstående högfoten uppsattes ett kraftigt taggtrådsstängsel.

Redskap och delvis annat material till grävningen har ställts till förfogande genom stadsträdgårdsmästare S. Andersson, Sundsvall, Arbetskraften, de fyra första veckor-

na 6 man, därefter 10, har anvisats av Sundsvalls stad, som även förskotterat medel till arbetarnas löner och andra större utgifter. Material till täckningen av röset har kostnadsfritt levererats av Ankarsviks AB och byggnadsfirman Hallström & Wisses.

Förutom undertecknade ha i undersökningen deltagit fil. kand. Allan Nilson, Stockholm, fil. stud. Göran Bergengren, Lund, samt under kortare tid intendenten Ingemar Atterman, Sundsvall, och fältarkeolog Gerhard Winberg, Riksantikvarieämbetet.

Kostnaderna för undersökningen ha hittills, som framgår av bifogade tabell, uppgått till 15.951:69 kronor.

Stockholm den 22 mars 1950.

Vördsamt

Oveker Janson

Dagmar Selling

Bifogas:

Fynd

Brynefragment, röd sandsten (fynd 1).
å:o, grå lerskiffer (fynd 2).
Järnfragment, möjligen skrinhasa (fynd 3).
Järnfragment, bandformigt, vinkelböjt (fynd 4.)
Järnfragment, runt och plant (fynd 5).
Järnspik (fynd 6).
Järnmärta (fynd 7).
2 järnspikar (fynd 8 och 9).
Hästska, järn (fynd 10).
Järnspik (fynd 11).
Järnnyckel (fynd 12).
Järnföremål, obest. (fynd 13).
Järnten (fynd 15).
Tväreggad yxa (barkyxa) m. rest av träskäft (fynd 16).
Järnkniv (fynd 18).
Koskälla, järn (fynd 19).
Järnkniv (fynd 20).
Kvartsitbryne (fynd 22).
Djurben (fynd 14, 21 o. flerst.).

6.
Plan över högen med inlagda koordinatpunkter, utförd av
Stadsingenjörskontoret, Sundsvall. Original⁴ på väv +
vitkopior.

(Fotografier, sektions- och planritningar överlämnas i sam-
band med slutrapporten.)

---

4 För. i Stadsing. kontoret, Sundsvall.
Returerad.